

Reclaim the Climate – Aflevering 0

In deze aflevering verwelkomt Julie Lebrun Ruth Paluku-Atoka en Julien Didier voor de lancering van onze podcast Reclaim the Climate, die live werd opgenomen op het Brussels Podcast Festival in maart 2020. De conversatie hieronder is een ingekorte vertaling van het gesprek.

Ruth is een zwarte vrouw, afkomstig uit Brussel, die uit een Congolese familie komt (uit Noord-Kivu), en die het universitaire avontuur heeft uitprobeerd. Ze heeft een zeer precare achtergrond en is werkzaam in de Brusselse holebi-gemeenschap.

Julien begeeft zich in de wereld als een man, cisgender, homo, wit, opgegroeid op het platteland en met een academische achtergrond.

Julie : Wat is dit fameuze Climate Justice Camp?

Ruth : Het Climate Justice Camp is een collectief van voornamelijk activisten, maar ook mensen die ons in de loop van het project vervoegd hebben. We hadden twee basisideeën : ten eerste een klimaatkamp organiseren, een ruimte en een moment waarin we proberen na te denken over strategieën voor de strijd op het gebied van klimaat, ecologie en sociale kwesties in België. Het tweede idee was om de mensen centraal te stellen die in de eerste plaats getroffen worden door klimaatverandering.

Julie : Wat is een klimaatkamp?

Julien : Een klimaatkamp is een weide waar we elkaar ontmoeten en verschillende ruimtes bouwen waar we een paar dagen samen kunnen wonen. Het is een plek waar iedereen deelneemt aan het leven van het kamp : koken, schoonmaken, toiletten onderhouden, ... Het doel is het organiseren van ontmoetingsmomenten, debatten, reflecties, uitwisselingen, rond kwesties van klimaatrechtvaardigheid en sociale strijd. Het is ook een moment waarop we de tijd nemen om gewoon samen te zijn en elkaar te ontmoeten, om te feesten en misschien wel nieuwe contacten maken die we meestal niet maken.

Julie : Wat is Reclaim the Climate ?

Ruth : In het Climate Justice Camp is er altijd al een idee geweest om meer te zijn dan gewoon een kamp. Het idee achter Reclaim the Climate was om alle kennis en uitwisselingen die we hadden, door te geven en op tijd neer te zetten met onze stemmen en die van de sprekers.

Julien : Bovendien zijn er ook veel mensen die om vele redenen niet naar het kamp zullen komen, en toch vinden we het belangrijk dat ze deelnemen aan de reflectie. Want hoewel het een van onze doelen is om het kamp zo inclusief mogelijk te maken voor zoveel mogelijk mensen en groepen, weten we dat dit een onbereikbaar doel is en dat de podcast een manier kan zijn om andere mensen te bereiken.

Ruth : Een weide is bijvoorbeeld niet altijd toegankelijk voor mensen met een beperkte mobiliteit. Er zijn zoveel dingen die in de inclusiviteit meespelen dat we vonden dat we onze communicatiekanalen moesten vermenigvuldigen.

Julie : Waarom zijn jullie met activisme begonnen ?

Ruth : Ik ben zo'n vier tot vijf jaar geleden begonnen met activisme tijdens mijn universitair avontuur, dat was toen rond de toegankelijkheid van studies. Langzaamaan, toen ik terugkeerde naar Brussel, raakte ik betrokken bij burgerlijke ongehoorzaamheid, directe actie en verschillende vormen van activisme. Ik maakte dus pas later kennis met klimaat- en milieukwesties, maar raakte al snel uitgeput om verschillende redenen: er waren discoursen waarin ik me niet per se kon terugvinden.

Ik was vaak ook de enige zwarte persoon in de activistische kringen rond klimaat en wilde begrijpen waarom, dus nam ik even afstand. Ik besepte al snel dat bepaalde boodschappen problematisch waren, zoals die rond overconsumptie: de boodschap dat we te veel consumeren gaat niet op voor mensen in armoede. Mensen in armoede consumeren net te weinig : of het nu gaat om energie, verwarming of zelfs voedsel. Er waren veel dingen die echt gedeconstrueerd moesten worden, of het nu op het niveau van gender of ras was, met vragen als "hoe praten we over het milieu in een stedelijke omgeving in Brussel? Hoe ervaren we de toegang tot een gezonde omgeving in een stedelijke omgeving als we in zogenaamde 'volkswijken' wonen? ».

Julien : Ik ben altijd al gevoelig geweest voor ecologische kwesties, als kind spoorde ik mijn ouders al aan om meer te recyclen. Daarna ben ik vanuit mijn studies in contact gekomen met 'degrowth', vertrekkend vanuit de vaststelling dat het onmogelijk is om kapitalistische groei en ecologisch evenwicht met elkaar te verzoenen.

Dat heeft mij zeker veel bijgebracht en in contact gebracht met andere groepen, maar tegelijkertijd zat ik ook met vragen, zoals het feit dat ik de enige "queer" was in die groepen, hoewel ze a priori vooruitstrevende visies op de samenleving voorstelden. Iets anders dat me opviel was het gebrek aan zorg in veel activistische groepen. Toen ik die zorg ergens anders ging zoeken, kwam ik dichterbij bij de LGBT-beweging. Daar merkte ik op dat we in milieukringen nooit praten over wat het betekent om te vechten tegen iets dat a priori heel groot en belangrijk is, zoals klimaatverandering, terwijl we dagelijks vechten voor de eigen veiligheid of het eigen gevoel van schaamte, of dat we geen enkele persoonlijke waarde hebben in het licht van bijvoorbeeld homofobie, maar ook de ervaring van vrouwen die dagelijks moeten vechten voor hun fysieke veiligheid, of gewoon om een stem te hebben. Of voor zwarte mensen en mensen van kleur, om gewoon te bestaan in de media of in de maatschappij in het algemeen.

Dit alles creëerde een verlangen om afstand te nemen van de klimaatbeweging. Zo'n jaar geleden spraken mensen mij dan aan met het idee om iets te organiseren om onder andere deze kwesties te onderzoeken, bijvoorbeeld te onderzoeken hoe je vecht voor klimaatrechtvaardigheid als je een homo, een vrouw, een racistisch persoon bent? Dat waren mensen die al deel uitmaakten van het eerste Climate Justice Camp en ik vond dit echt vernieuwend en dat heeft zo goed gewerkt dat ik gebleven ben.

Julie : We spreken over 'climate justice'. Heeft iemand van jullie zin om te proberen te definiëren wat 'klimaatrechtvaardigheid' betekent ?

Julien : Wat ik interessant vind in dit idee is dat de klimaatcrisis zowel het gevolg als de bron is van onrechtvaardigheid en systeemdominantie. In milieubewegingen wordt het kapitalisme meestal aangeduid als een systeem dat door zijn winstbejag niet alleen de zogenaamde "natuurlijke" hulpbronnen uitput, maar ook mensen uitbuit en ons in een spiraal van groei en overexploitatie brengt die ons tot dit punt brengt.

We hebben het echter veel minder over kolonialisme als een systeem van uitbuiting en onderdrukking, zowel op het niveau van de natuur als van de menselijke bevolking. Soms is er ook een naïef geloof dat het kolonialisme voorbij is omdat er geen officiële kolonies meer zijn in de

wereld. Dat is niet het geval, en we kunnen zien hoe dit systeem zeer belangrijke stigma's achterlaat op gebieden, op mensen, en ook in onze verbeelding.

Om het derde grote systeem aan te halen dat in dit geval vaak wordt genoemd, de kwestie van het patriarchaat, dat wil zeggen de geïnstitutionaliseerde overheersing van één geslacht (dus het mannelijk geslacht) over het gedomineerde geslacht "vrouwen", maar ook alle identiteiten, genderuitdrukkingen, en seksualiteit die worden gezien als afwijkend van de binaire, heteroseksuele, cisgender norm... Er is ook een groeiend begrip van hoe het patriarchaat ook aan de bron ligt van een visie op uitbuiting en objectivering, zowel van vrouwen als van wat als natuurlijk wordt gezien.

Dit is dus wat we ons brengt tot klimaatrechtvaardigheid : er zijn geen « natuurrampen » die 100 % natuurlijk zijn. Klimaatverandering wordt veroorzaakt door sociale systemen. Maar de klimaatverandering kan ook de bron zijn van nieuwe ongelijkheden en onrechtvaardigheden. Een voorbeeld hiervan is de orkaan Katrina, die in 2005 New Orleans verwoestte en een groot aantal wijken in New Orleans onder water zette, maar niet alle wijken : de laagste wijken werden het zwaarste getroffen. In deze wijken woonden vooral arme en zwarte bevolkingsgroepen.

Er was een onrechtvaardigheid die werd beïnvloed door het eerste geweld van deze orkaan, de overstromingen en het feit dat duizenden mensen stierven en ontheemd raakten. Maar ook achteraf, in de reactie die de samenleving daarop gaf, was er veel onrechtvaardigheid. We konden zien hoe de regering helemaal niet reageerde op deze ramp, dat er een extreem lange reactietijd was, een niveau van reactie dat veel te laag was in verhouding tot de ramp, en in verhouding tot wat we ons hadden kunnen voorstellen als overwegend witte staten in het noorden van de Verenigde Staten waren getroffen.

En tot slot konden we achteraf ook zien hoe deze ramp een kans was voor het Amerikaanse kapitalistische systeem om deze stad over te nemen: Dat wil zeggen, onder het voorwendsel van de wederopbouw van New Orleans, hebben Bush en de staatsregering van Louisiana wetten aangenomen om de loonnormen te dereguleren en de belastingen te verlagen om een « economische opportuniteitszone » te creëren om bedrijven die dicht bij de overheid staan de kans te geven binnen te komen en daar opnieuw op te bouwen en enorme winsten te maken. Het was ook een gelegenheid om de stad te gentrificeren, dat wil zeggen om deze zeer zwarte en zeer arme wijken te vervangen door "meer sociaal gemengde" wijken, d.w.z. dat de arme en zwarte bevolking werd weg gejaagd.

Klimaatrechtvaardigheid betekent dus dat we ons tegen dit alles verzetten en proberen op een rechtvaardige manier voor het klimaat te strijden.

Julie : We praten alledrie vaak over klimaatrechtvaardigheid en deconstructie van privileges en vaak komen dezelfde vragen terug. Daarom stel ik voor dat we voor eens en voor altijd een aantal misvattingen uit de weg ruimen. Misvatting nummer één: "Het klimaat raakt iedereen, we zitten allemaal in hetzelfde schuitje."

Ruth: In activistische kringen wordt het klimaat vaak benaderd met het idee dat we allemaal in hetzelfde schuitje zitten, dat iedereen met het klimaat moet bezig zijn, omdat het doel is dat we op een dag allemaal in staat zullen zijn om handen vast te houden en frisse lucht in te ademen. Maar laten we teruggaan naar de realiteit: we leven op het land, we wonen op het platteland of in de stad. De omgeving waarin we leven, de lucht die we ademen, zal dus niet dezelfde zijn. Dat is een heel concreet voorbeeld, maar geeft aan hoe we klimaat- en milieuvraagstukken in het algemeen beleven. Als je het op wereldschaal bekijkt, met continenten die een geschiedenis hebben die gekenmerkt wordt door kolonisatie die de overlevingspraktijken van de aarde heeft uitgewist, die de genocide van hele volkeren heeft veroorzaakt... Dit alles heeft ook een klimaatverstoring hebben veroorzaakt.

Zeggen dat we allemaal in hetzelfde schuitje zitten, betekent dat we vergeten hoe we het land exploiteren en elkaar uitbuiten. We moeten af van het idee dat we hier niet alleen zijn om dezelfde lucht in te ademen, maar we zijn er om ervoor te zorgen dat we, ongeacht waar we wonen, goed leven en dat we potentiële rampen kunnen overleven. En voor ons, weten dat we niet in hetzelfde schuitje zitten, betekent dat we ook weten met wie we moeten praten, bijvoorbeeld met zwarte mensen, om te weten te komen hoe de klimaatverandering hen kan beïnvloeden, omdat rassenkwesties duidelijk verband houden met klimaatkwesties. We moeten af van het idee dat we allemaal hand in hand in hetzelfde schuitje zitten en in plaats daarvan solidariteit smeden om een effectiever discours te creëren.

Julie: Misvatting nr. 2: "het is de klimaatnoodtoestand, het is nu of nooit dat we moeten handelen om te voorkomen dat we de rode lijn overschrijden".

Julien: We hebben hier het afgelopen jaar veel over horen praten, en het houdt ook verband met het IPCC-rapport en het feit dat we de eerste concrete gevolgen van de klimaatverandering in België beginnen te zien, met twee zomers op rij van tamelijk significante temperatuurextremen. En plotseling was er een wake up call. Opzich was die wake up call nodig en is het goed dat mensen in actie schieten, maar dit idee om niet over de rode lijn te gaan, laat het uitschijnen alsof het tot nu toe oké was.

Het probleem is dat we hiermee ontkennen dat dit al is gebeurd met miljoenen, miljarden mensen over de hele wereld, die hun leefomgeving vernietigd zagen. Als we echt gelovend at er een rode lijn is en dat alles tot nu toe oké was, dan komt dat omdat we van het systeem hebben geprofiteerd als een witte, Europese mensen met een bevoorrechte economische toestand, dan kunnen we nu pas zeggen "ah ja, nu beginnen we iets te riskeren". En op zich is dat geen probleem (en laten we ervoor zorgen dat er van daaruit een politisering komt). Wat gevaarlijk wordt, is wanneer deze mensen komen en doen alsof ze aan andere mensen, en in het bijzonder aan mensen die op de een of andere manier kansarm zijn, uitleggen dat het nu is en dat dit is waar we moeten vechten, door ook deze notie van urgentie terug te brengen als een dwingende noodzaak, dat we moeten stoppen met alles om te vechten voor het klimaat, want het zou DE absolute prioriteit worden.

Ruth: Voor iemand die door meerdere systemen van onderdrukking beïnvloed wordt, zijn er altijd meerdere noodgevallen. Als iemand je belt om op straat te demonstreren, maar je moet een oplossing vinden om je kind 's nachts te voeden, dan is de noodtoestand niet per se wat er over vijf of tien jaar zal gebeuren. We hebben een discours nodig dat deze meervoudige realiteiten integreert, zodat mensen die zich slecht voelen over het feit dat ze niet kunnen militeren of deelnemen, kunnen zeggen dat ze er ook aan hen gedacht wordt, want mensen laten betogen voor een rode lijn die niet de hunne is, is gewoon hopeloos vermoeiend.

Julie: Nog een laatste misvatting; "Vechten voor het klimaat is al ingewikkeld genoeg, dus als we ook te maken hebben met sociale kwesties, of zelfs met racisme of genderkwesties, komen we er nooit".

Ruth: Aha, dat is heel simpel. Vaak heeft men de indruk dat het praten over klimaat en sociale strijd te moeilijk is, maar plaats je eens in mijn schoenen voor 5 minuten: ik doe alles tegelijk, heel de tijd. We moeten ons ook bewust zijn van het geweld van deze uitspraken. Er zit iets heel onmenselijks in dit soort discours, want het ontkent echt dat hele gemeenschappen dit elke dag doen, niet alleen ik. Er is een reële behoefte om het discours te verschuiven en te heroriënteren naar de mensen die worden beïnvloed door de klimaatproblematiek, die deze problematiek dagelijks in hun stedelijke of landelijke omgeving beleven. We moeten deze mensen weer centraal stellen, zodat ze de oplossingen kunnen creëren die nodig zijn om de huidige problemen, maar ook in de toekomst.

Julie: Kunnen jullie ook iets zeggen over concrete oplossingen in het Climate Justice Camp?

Julien: Zeker, maar heel bescheiden, want het was maar een eerste poging. Vorig jaar organiseerden we evenementen genaamd "Shape the Camp", momenten van co-constructie van het kamp waren, voordat het klimaatkamp vorm kreeg. Elke keer was er een invalshoek van de strijd die werd gekozen, of het nu ging om feministische strijd, anti-racistische strijd, queer strijd, etc., of om de feministische strijd, de anti-racistische strijd, de queer strijd.

Elke keer waren er twee grote vragen: 1) hvoel jij je vandaag deel van de milieubeweging, voor klimaatrechtvaardigheid, of niet? Hoe voel je je welkom, of niet?; en 2) En "wat betekent het om vanuit jouw perspectief over klimaatrechtvaardigheid te praten? Dat is zowat wat we probeerden te volgen als een rode draad om het kamp te bouwen, zowel om het meer inclusief te maken dan wat we nu zouden kunnen doen – ook al is het een illusie is om te denken dat we in staat zullen zijn om iets totaal inclusief te maken - als om te praten over dingen die verschillende mensen aangaan om stemmen te vermenigvuldigen.

Dit bracht ons ertoe om in het programma niet alleen momenten van discussie over klimaatkwesities op te nemen, maar ook workshops die a priori "niets" met klimaat te maken hadden, zoals een workshop over wetgeving of abortuspraktijken in België, een inleidende workshop over transidentiteitskwesities, of een workshop over witte privileges. Voor ons was het erg belangrijk om de cross-over al in dit programma te laten zien en om niet-gemengde workshops te houden zodat sommige groepen hun eigen visie konden ontwikkelen.

Julie: Kan je ook iets zeggen over het 'Awareness Team'?

Julien: Een van de manieren waarop we geprobeerd hebben het kamp respectvoller te maken, was door samen een handvest op te stellen met regels en praktijken die nodig zouden zijn zodat iedereen zich gerespecteerd zou voelen. Het heeft ons doen nadenken over de kwestie van de toiletten, het alcoholbeleid, de manier waarop we de mensen konden aanspreken... Ook al was dit handvest een essentieel instrument, we hebben het vergezeld van een praktijk die in andere activistische kampen elders bestaat, namelijk de oprichting van een team dat we "awareness team" hebben genoemd. Dit team, dat zelf bestond uit mensen met verschillende achtergronden en sociale situaties, had de missie om deze reflectie tot leven te brengen vanuit op basis van observaties van het leven op het kamp, in het bijzonder agressies of micro-agressies, om zo een algemeen bewustzijn hiervan te creëren. Maar het is een werk in uitvoering, we weten dat het niet allemaal tegelijk zal worden gedaan.

De podcast werd afgesloten met een aantal aanbevelingen van Ruth en Julien:

[Le triangle et l'hexagone, réflexions sur une identité noire](#) (de Maboula Soumahoro)

[Une écologie décoloniale, penser l'écologie depuis le monde caribéen](#) (de Malcom Ferdinand),

[We have always been here, a queer muslim memoir](#) (de Samra Habib).